

RIKTLINJER FÖR SERVERINGSTILLSTÅND OCH
TILLSYN ENLIGT ALKOHOLLAGEN OCH
TOBAKSLAGEN

Antagna av Danderyds Socialnämnd 2003-05-27

Riktlinjer för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen (AL) och tobakslagen

A. Serveringstillstånd

Bakgrund

Sedan den 1 januari 1996 har kommunen ansvaret för att fatta beslut om serveringstillstånd. Den 1 juli 2001 respektive 1 juli 2002 utökades kommunens tillsynsansvar när det gäller försäljningen av folköl respektive tobak. (Alkohollagen 1994:1738 och tobakslagen 1993:581)

Alkohollagen och även de nationella handlingsplanerna beträffande alkohol och narkotika förutsätter att kommunerna dels utformar alkohol- och drogpolitiska program, dels utformar lokala tillämpningsföreskrifter för serveringstillstånden i kommunen och för utövandet av tillsynen.

Kommunernas ökade ansvar beror på Sverige anpassning till EU-regler inom alkohol- och drogområdet. I det sammanhanget kan särskilt hänvisas till de drastiskt ökade möjligheterna för allmänheten att införa alkohol från utlandet. Till bilden hör även en markant ökning av alkoholkonsumtionen under de senaste åren, både bland ungdomar och vuxna vilket innebär stora faror ur folkhälsosynpunkt.

Olika typer av serveringstillstånd

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillstånd kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Tillstånd kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle.

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Tillståndsmyndigheten får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid. I samband med beslut om serveringstillstånd eller senare får tillståndsmyndigheten meddela de villkor som behövs. (AL 7 kap. 5 §)

Bedömningsgrunder för serveringstillstånd

I den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador anges syftet till att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. I alkohollagen framhävs detta syfte bl.a. genom ansvaret för kommunen att överväga om serveringstillstånd kan medföra alkoholpolitiska olägenheter. (AL 7 kap. 9 §)

Kommunen har att pröva sökandes lämplighet ur flera aspekter. Om sökande är ett bolag är det också bolagets bolagsmän som prövas. I restaurangföretaget skall det finnas kunskaper om skatter, bokföring, livsmedel, personal, alkohollagstiftningen m m. Sökanden skall på ett trovärdigt sätt kunna redovisa finansieringen av rörelsen. (AL 7 kap. 7 §)

Vid stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får kunskapskravet anses uppfyllt, om sökanden till exempel visar, att han har gått igenom svensk restaurangskola eller motsvarande annan svensk utbildning, eller att han har ett par års erfarenhet från svensk serveringsrörelse med tillstånd att servera spritdrycker, vin eller starköl.

Sökanden skall även ha en god personlig och ekonomisk skötsamhet, vara laglydig och kunna uppfylla sina skyldigheter mot det allmänna.

Alkoholpolitiska olägenheter (AL 7 kap. 9 §)

Med alkoholpolitiska olägenheter avses att etablering av en restaurang med serveringstillstånd eller utökad rätt till servering för en befintlig restaurang riskerar att medföra problem för samhället. Problemen kan vara av social, alkoholpolitisk eller ordningsmässig art. Kommunen måste alltid göra den bedömningen, även om lagens övriga krav är uppfyllda.

Exempel på alkoholpolitiska olägenheter :

- De ansökningar där polismyndigheten avstyrker ansökan med hänvisning till ordningsproblem på serveringsstället eller i dess närmaste omgivning.
- De ansökningar där miljö- och hälsovårdsnämnden avstyrker ansökan med hänvisning till att närboende utsätts för bullerstörningar från serveringsstället.
- De ansökningar där kommunen har kännedom om missförhållanden antingen på serveringsstället eller angående sökandens lämplighet.
- Ansökningar i områden där nya/ytterligare serveringstillstånd befaras orsaka alkoholpolitiska olägenheter. Kommunen skall härvid exempelvis och särskilt beakta närhet till fritidsgårdar, idrottsplatser, skolor och annan verksamhet som berör barn och ungdom.
- I de fall där sexklubbar eller uttalat drogliberala rörelser skulle söka serveringstillstånd.

Ansökan och handläggning

Ansökan skall enligt lagen inges skriftligen till socialnämnden. Alla sökanden skall i samband med ansökan delges kommunens riktlinjer. Ansökningar görs på Danderyds kommuns ansökningsblanketter för respektive typ av tillstånd. Innan beslut fattas, besöks serveringsstället för ett möte med sökanden.

Socialnämnden tar hänsyn till polisens yttrande angående aktuell ansökan om serveringstillstånd.

Serveringstillstånd utfärdas i normalfallet inte, förrän lokalen är färdigbyggd/ombyggd i enlighet med vad som anges i ansökan. Lokalen skall därtill vara godkänd av stadsbyggnadsnämnden.

Tillståndshavaren är skyldig att anmäla, om ändringar skall ske i verksamheten. Socialnämnden skall då pröva, om förändringarna påverkar befintligt serveringstillstånd.

Innan handläggning av ansökningar om serveringstillstånd påbörjas, skall ansökningsavgiften inbetalas.

Till ansökan skall bifogas:

- Kopia av hyresavtal eller köpekontrakt för den lokal där verksamheten skall bedrivas.
- Förteckning över serveringsansvarig personal. (Tillståndshavare eller någon annan serveringsansvarig personal måste vara närvarande under serveringstid.)
- Intyg om branscherfarenhet och/eller intyg om utbildning i alkohollagen.
- Verksamhetsplan som omfattar inriktning, matutbud, dans, underhållning m.m.
- Bevis om miljö- och stadsbyggnadsnämndens godkännande av lokalen.
- Planritning i A-4-format över lokalen, uteservering, drinkbar.
- Registreringsbevis (från Patent- och registreringsverket) med uppgift om ägarförhållande.
- Registreringsbevis för mervärdesskatt/intyg att anmälan är inlämnad.
- Uppgift om registrering för arbetsgivaravgift.
- Finansieringsplan med verifikationer över investerat kapital.
- Personnummerutdrag från Patent- och registreringsverket (PRV-intyg) som visar vilka aktiebolag och/eller handelsbolag sökanden/bolagsmännen är och har varit verksamma i.
- Intyg från kronofogdemyndigheten som visar att sökanden/bolagsmännen/ägarna och bolag inte är restförda för skatter och avgifter till det allmänna.
- Verifikation som utvisar att den av kommunfullmäktige beslutade ansökningsavgiften har inbetalats. Handläggningen av ansökan får påbörjas först sedan inbetalningen verifierats.
- För tillfälliga serveringstillstånd krävs inte lika omfattande underlag. Socialnämnden informerar sökanden vad som erfordras utifrån omständigheterna i varje enskilt ärende.

Nytt serveringstillstånd/Ägarbyte.

Ansökan om nytt tillstånd skall ske även vid ägarbyte och vid ändrad företagsform. För att besluta om nytt tillstånd krävs ett omfattande remissförfarande. Remisshandlingar skall skickas ut till andra myndigheter och bevakas. Remissyttranden skall inarbetas i beslutsunderlaget.

Det tilltänkta serveringsstället skall besökas och tid med sökanden skall avsättas. Den totala handläggningstiden från diarieföring till meddelande av beslut är normalt upp till 3 månader efter det att alla begärda handlingar inkommit.

Remissinstanser

Det är obligatoriskt för kommunen att inhämta yttrande från polismyndigheten vad gäller varaktiga tillstånd eller tillstånd under en viss tidsperiod. Socialnämnden skall därvid även ha ett nära samarbete med närpolisen. (AL 7 Kap. 14 §)

Yttrande skall även regelmässigt infordras från miljö- och stadsbyggnadskontoret, eftersom dess nämnder ansvarar för godkännande av lokaler och kök.

För att säkerställa den ekonomiska skötsamheten hos aktuellt bolag/firma och ansvariga personer i verksamheten tar socialnämnden i samband med ansökan även kontakt med skattemyndigheten. Kontroll kan även ske genom sökning hos upplysningstjänst.

Även andra remissorgan kan bli aktuella.

Uteserveringar

Alkoholservering på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen. Samma regler gäller här som för alkoholservering i övrigt.

Följande särskilda krav gäller dock:

- Uteserveringen skall vara en del av en restaurang med serveringstillstånd för alkoholdrycker till allmänheten.
- Uteserveringen skall ligga i direkt anslutning till befintlig restaurang. Restaurangen skall från sina ordinarie lokaler kunna ha uppsikt över hela uteserveringen.
- Sökanden skall ha beviljats markupplåtelse av kommunen eller privat värd. (För servering på gatumark krävs även tillstånd från polismyndigheten vilket innebär två tillstånd).
- Miljö- och hälsoskyddskontorets krav på livsmedelshantering skall vara uppfyllda.
- Polismyndighetens krav på att tillståndshavaren kan hålla ordning skall vara uppfyllda. Tillstånd från polismyndigheten erfordras. (Vakter kan beordras för att olägenheter ej skall uppstå).
- Lagad mat skall kunna tillhandahållas från godkänt kök under hela öppettiden.
- Uteserveringen skall bedrivas på en avgränsad serveringsyta med acceptabla avgränsningar. Serveringsstället skall ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser för gäster.
- Betyggande tillsyn av uteserveringen skall bedrivas av personer, som är anställda av tillståndshavaren. Denne ansvarar för att personalen har dokumenterad kunskap/utbildning om alkohollagen och kommunens riktlinjer för serveringstillstånd.
- I normalfallet skall servering av alkoholdrycker på uteservering avslutas senast kl. 22.00.

Serveringstider och utökade serveringstider

Tillståndsmyndigheten får besluta om andra serveringstider än vad alkohollagen reglerar, dvs. tidigast kl. 11.00 och senast kl. 01.00.

Allmänt gäller att serveringslokalen eller utomhusserveringen skall vara utrymd 30 min efter serveringstidens utgång.

Serveringstider för inomhusserveringar

Kl. 11.00 – 01.00 För att serveringstid fram till 01.00 skall beviljas gäller att varken polis- eller miljö- och hälsoskyddsmyndigheten rekommenderar tidigare stängning på grund av risken för att närboende utsätts för störningar från serveringsstället. Enligt förarbetena till alkohollagen skall dessa myndigheters rekommendationer väga tungt vid bedömningen av serveringstidens längd. Tiden kan begränsas till kl. 22.00 vad gäller restauranger i eller i anslutning till bostadsområden.

Kl. 01.00 – 03.00 För *utökad serveringstid* skall ett restriktivt synsätt gälla. Tillstånd att servera alkoholdrycker under tiden 01.00 – 03.00 kan ges efter särskild prövning i det enskilda fallet. Det är i första hand ordningen på serveringsstället och risken för störning i övrigt från serveringsstället som är avgörande. Restaurangen skall dessutom vara välskött och inte ha några aktuella anmärkningar. Sådana tillstånd beviljas endast för ett år i taget. Socialnämnden skall på så sätt regelbundet kunna pröva, att inte alkoholpolitiska olägenheter uppstår i samband med den utökade serveringstiden.

Serveringstider för uteserveringar

Kl. 11.00 – 22.00 Detta gäller för stadigvarande tillstånd.

Kl. 22.00 – 24.00 För *utökad serveringstid* skall ett restriktivt synsätt gälla. Tillstånd att servera alkoholdrycker under tiden kl.22.00-24.00 kan ges efter särskild prövning i det enskilda fallet. Det är i första hand ordningen på serveringsstället och risken för störning i övrigt från serveringsstället som är avgörande. Sådana tillstånd beviljas endast för ett år i taget. Socialnämnden skall på så sätt regelbundet kunna pröva, att inte alkoholpolitiska olägenheter uppstår i samband med den utökade serveringstiden.

Utvidgade serveringstillstånd

Sökanden kan ges tillstånd att servera antingen vin eller starköl eller vin, starköl och spritdrycker.

Om det ur alkoholpolitisk synpunkt är motiverat, kan tillstånd begränsas i det enskilda fallet till att avse endast vin och starköl. Den som har tillstånd att servera vin och starköl kan även ges tillstånd att servera spritdrycker. Detta kan ske efter prövning i det

enskilda fallet, om alkohollagens och kommunens regler har efterlevts under det senaste året före ansökningstillfället.

Socialnämndens ingripanden mot tillståndshavare

Huvudregeln är att serveringstillstånd skall återkallas i de fall som anges i AL 7 kap 19 §. Om särskilda skäl föreligger till exempel vid smärre förseelser, kan istället varning och/eller villkor meddelas enligt AL 7 kap 20 § respektive 7 kap 5 §.

Hur allvarlig överträdelsen av bestämmelserna varit och vilken åtgärd, som är lämplig, måste alltid övervägas noga. Framförallt måste socialnämnden bedöma, hur allvarliga de alkoholpolitiska olägenheterna är. Till de allvarligaste hör till exempel servering till underårig och/eller påverkade personer. Detta understryks av att överträdelserna är förenade med straffansvar för serveringspersonalen enligt AL 10 kap 7 §. Det måste även vägas in i bedömningen om överträdelsen varit tillfällig eller återkommande. Även återkommande brister i fråga om ordning och nykterhet på restaurangen tillhör, utan att straffansvar för detta föreligger, den allvarliga formen av olägenhet.

AL 7 kap 19 § är avsedd att användas då förutsättningarna för tillstånd förändrats. Exempel på detta är:

- Dispositionsrätten till lokalerna har gått förlorad.
- Verksamheten bedrivs inte längre.
- Tillståndshavaren har misskött företagets skatter och/eller avgifter.
- Någon av tillståndshavarens ansvariga serveringspersonal har begått brott eller har visat ekonomisk misskötsamhet.
- Kunskapskravet är inte längre uppfyllt i serveringsföretaget, nämligen när personer slutat och/eller nya utan nödvändiga kunskaper kommit till.

Tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten

För att få serveringstillstånd gäller att:

- Sökande skall ha beviljats markupplåtelse.
- Polismyndigheten givit tillstånd, om uteservering skall bedrivas på gatumark.
- Miljö- och hälsoskyddskontorets krav på livsmedelshantering skall vara uppfyllda.
- Serveringen skall bedrivas i en avgränsad serveringsyta, med ett tillräckligt antal sittplatser för gäster och med acceptabla avgränsningar.
- Lagad mat skall kunna tillhandahållas.
- Servering av alkoholdrycker skall avslutas senast 01.00, om inte socialnämnden beslutat om annan avslutningstid.

- Servering av alkohol skall ingå i ett arrangemang som i sig är seriöst. Stor återhållsamhet gäller vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang och i synnerhet i fråga om arrangemang som riktar sig främst till ungdomar.
- Betyggande tillsyn över serveringen skall garanteras.
- Endast servering av öl och vin skall medges.
- Serveringspersonalen skall vara anställda av tillståndshavaren. Denne ansvarar för de anställdas lämplighet och kunskap dels i alkohollagen och dels om kommunens regler för servering av alkoholdrycker.
- Ansökan skall vara socialkontoret tillhanda senast åtta veckor innan evenemangets start, för att berörda myndigheter skall hinna yttra sig i ärendet innan beslut kan fattas.

Servering till slutna sällskap

Serveringstillstånd för slutet sällskap skall inte annat än i undantagsfall ges till ungdomar, som inte fyllt 20 år.

Stadigvarande tillstånd för servering till slutna sällskap kan beviljas om

- Serveringsstället erbjuder lagad mat.
- Miljö- och hälsoskyddskontoret tillstyrker ansökan efter en bedömning av om närboende utsätts eller riskerar att utsättas för bullerstörningar eller annan olägenhet från serveringsstället.
- Det finns någon serveringsansvarig på serveringsstället, som uppfyller alkohollagens krav för en sådan befattning.
- Ingen remissinstans avstyrker ansökan med hänvisning till sökandens personliga och/eller ekonomiska skötsamhet.

Tillfälligt tillstånd för servering till slutna sällskap kan beviljas om

- Ingen remissinstans avstyrker ansökan med hänvisning till sökandens personliga och/eller ekonomiska skötsamhet.
- Kommunen inte äger sådan kunskap om sökandens person eller tidigare hantering av tillfälligt tillstånd att servera alkoholdrycker i slutet sällskap, att han inte bör medges tillfälligt tillstånd.
- Ansökan inkommit till socialkontoret senast 10 dagar innan arrangemanget skall äga rum.

Överklagande

Ett avslagsbeslut, helt eller delvis, på ansökningar om serveringstillstånd måste motiveras med hänvisning till alkohollagen eller kommunens riktlinjer för serveringstillstånd. Beslut i ärenden enligt alkohollagen kan överklagas till länsrätten i första hand (därefter kammarrätten). Även grannar/närboende till ett serveringsställe kan överklaga beslut. Skrivelsen med överklagan skall lämnas in till tillståndsmyndigheten d.v.s. socialnämnden i Danderyds kommun inom tre veckor från det sökanden tagit del av beslutet. Socialnämnden skall lämnas tillfälle att yttra sig före domstolens beslut. Huvudregeln är att samtliga beslut enligt alkohollagen skall gälla omedelbart och oberoende av om beslutet vunnit laga kraft. Socialnämnden bör dock överväga, om verkställigheten kan eller bör skjutas upp till dess det vunnit laga kraft.

B. Riktlinjer för kommunens tillsynsverksamhet

Kommunens uppgift är att *vägleda* tillståndshavarna och att *kontrollera* att reglerna följs. Syftet är att söka motverka främst de sociala skadeverkningar, som alkoholkonsumtion kan ge upphov till. Tillsynen skall särskilt beakta alkoholservingen i relation till ungdomars situation.

Socialnämnden är Danderyds kommuns tillsynsmyndighet enligt alkohollagen. Kommunerna har givits möjlighet att hjälpa varandra med tillsynsuppgifterna. (AL 7 kap. 16 §)

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det gäller främst i frågor av ekonomisk art, men även rapporter angående tillståndshavarens skötsamhet avseende utförda restauranginspektioner från andra myndigheter. Den ekonomiska skötsamheten hos innehavare av varaktiga serveringstillstånd kontrolleras minst en gång per år.

Vidare undersöks företagens försäljningssiffror genom de s.k. restaurangrapporterna från tillståndshavaren. (AL 8 kap. 5 §) Dessa skall numera inges i början på varje år. Underlåtenhet att insända restaurangrapport kan medföra att kommunen med stöd av AL 7 kap. 19 § 3 p. återkallar serveringstillståndet. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och dylikt. (AL 8 kap. 1 a §)

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av att restaurangens alkoholserving sker i enlighet med dess tillstånd och inte bryter mot gällande lag i övrigt. Följande kontrolleras vid tillsynsbesöket:

- Att servering av alkoholdrycker sker med återhållsamhet och följer gällande tillstånd
- Att servering av alkoholdrycker ej sker till personer under 18 år
- Att lagad mat tillhandahålles
- Att ordningen är god i och utanför serveringslokalen
- Att serveringsansvarig person finns tillgänglig på serveringsstället samt

- Att personalen ej vidtar åtgärder i syfte att förmå någon gäst till inköp av alkoholdrycker

Socialkontorets tillsynspersonal äger rätt till tillträde till serveringslokalerna. De har rätt att ta del av bokföring och andra handlingar, som rör verksamheten. De ska visa fotolegitimation. Två tillsynspersoner bör tillsammans göra tillsynsbesöket och dokumentera besöket i en tillsynsrapport. Socialkontoret kan genomföra tillsynsbesöket tillsammans med polismyndigheten, miljö- och hälsoskyddskontoret och/eller andra berörda myndigheter. Om felaktigheter i hanteringen på serveringsstället uppmärksammas, kan tillsynspersonalen ofta genom samtal med tillståndshavaren åstadkomma att bristerna omedelbart rättas till.

Extra tillsyn

Om det är motiverat ur alkoholpolitisk synpunkt, kan socialnämnden besluta om att en intensivare tillsyn än normalt skall ske på ett visst serveringsställe. Den extra tillsynen skall kunna motiveras av lagstiftning eller Danderyds kommuns riktlinjer för serveringstillstånd. Den extra tillsynen kan också vara begärd av annan myndighet.

Tillsyn av detaljhandel och servering av öl klass II och av tobak

Kommunen och polismyndigheten utövar också tillsyn över servering av och detaljhandel med öl klass II (folköl) (AL 8 kap.1 §) och försäljning av tobak. (Tobakslagen 19 §) Affärerna som säljer folköl respektive tobak är skyldiga att anmäla verksamheten till kommunen (AL 5 kap. 6 § och tobakslagen 12 a §). För försäljning av folköl kräver alkohollagen även att näringsidkaren utövar egentillsyn och har utarbetat ett lämpligt program för detta.

Ökning har de senaste åren skett med berusning hos barn och ungdomar genom att dricka öl och/eller andra lättare berusningsdrycker, vilka säljes inom detaljhandeln. Tillsyn av detaljhandeln som säljer öl m m är därför särskilt viktig. Alla livsmedelsbutiker och andra försäljningsställen skall således erhålla information om att försäljning inte får ske till personer under 18 år eller om det finns anledning att misstänka langning samt vilka konsekvenser dessa brott kan medföra. I Danderyds kommun ansvarar socialnämnden även för dessa tillsynsuppgifter. Tillsynsbesök skall genomföras varje halvår tillsammans med närpolisen och avse både folköl och tobak

Vid allvarigare överträdelser av lagbestämmelserna vad gäller folköl och tobak är det kommunens ansvar att meddela förbud eller varning.
(AL 7 kap. 21 § och tobakslagen 20-21 §§)

C. Avgifter

Kommunfullmäktige beslutar angående avgifterna för ansökningar respektive tillsyn.
(Se separat bilaga med förteckning över de olika avgifterna.)